HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אתאי לקמיה דרב נחמן. לתבוע את בתה להחזיר לה הנכסים והבת הוציאה שטר מתנתה וקרעיה ר"נ: **חקלאה.** אינו בקי בדיינין. ומר עוקבא אב ב"ד הוה: **מורה הוראה אני.** נטלתי רשות מרים גלותא כדאמרי' בפ"ק דסנהדרין (דף ה.) דמהני רשותא ולא יהבי רשותא אלא לבקי בדבר: **אם יבא שטר מברחה לידי.** שירצה המקבל מתנה להחזיק בנכסים על פיו אלא להחזירם לנותן אקרענו. ולקמיה פריך הואיל ואלו שטרא הוא היאך הועיל להכריע: **א"ל רבא לרב נחמן.** כשקרע אותו שטר היכי סמכת בהא דשמואל וקרעת ליה: **טעמא מאי.** אמר שמואל אקרענו: **דלא שביק איניש נפשיה כו'.** ולא גמר להקנותו אלא בעוד שהוא דוחק מאתחיים אלא יחזיקו בהם: **ה"מ.** בנותנתן לאיש נכרי איכא למימר דלא גמרה ואקניא: **אבל לברתה יהבה לה.** מתנה חלוטה: **שטר פסים.** שטר פיוסים שמפייסתו לקבל מתנה זו להפקיע זכות בעלה קודם נישואין ולא שיזכה מקבל זה בהם: **אם רצה.** המקבל הזה: **מלחק בה.** ומחזיק בהן עולמית: **עד שתכלבוב.** בשעה זה מהיום נתוים לך ולכשתרצה יש כאן הברחה מבעלה אשה בא לזכות תאמר אני רוצה ומגלה קיימת למפרע ואם זה שנכתב שטר יבוא להחזיק תאמר איני רוצה]: **קנגהי לוקח.** תיובתא דשמואל: **הא בטולה.** כי אמר שמואל לא קני בכותבת לו כל נכסיה דכיון דלא שייכה מידי לנפשה אם תמצא אם סהדי דלא גמרה ומקניא והא דקתני דלה מלחק בה בכותבת מקלתן: **ואי לא קנגהי לוקח לקנינהו בעל.** לשמואל בכותבת כולן דאמר לא קני כיון דלא קני מאי הברחה איכא ליקנינהו בעל ואיכל פירות וירשנה אם תמות תחתיו: **בנכסים שאינן ידועין.** שהרי ע"מ שאינן שלה נשאה דסבור שהמתנה גמורה: **מתני' והוא אוכל פירות.** והקרן קיימת לה אלא תיקנו לו חכמים תחת פירקונה אלא פירות[ד]: **שמין אותה בו'.** דקסבר מה שגדל ברשותו הוי פירות ומה שלא גדל ברשותו הוי קרן לפיכך מה שדמי הקרקע יקרים עכשיו בשביל תבואה זו צריך ליתן לה דמיה ויקנו מהן קרקע ויאכל הוא פירותיה: **וחכ"א.** אף אלו שלא גדלו ברשותו תורת פירות נתנו בהן הואיל והקרקע קיימת לה: **ביליאתה.** אם בא לגרשה: **פירות המחוברין לקרקע בכניסתה שלו.** כלומר בשעת נפילתן שלו כרבנן ובגמ' [ע"ב] **פריך היינו ת"ק:** [ד]**ביליאתה שלה.** המגרש את אשתו והיו בנכסים פירות מחוברין נוטלת קרקעותיה עם פירות שבהן: **בכניסתה שלה.** וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות]: **וביליאתה שלו.** דמה שקדם ותלש בעודה תחתיו זכה בהן מדין פירות נכסי מלוג: **גמ' פשיטא לי ארעא ובתי ארעא.** נפלו לה כספים ובאו ליקח לה קרקע זה אומר קרקע בת זריעה אני רוצה וזאת אומרת בתים אני רוצה ליקח או איפוך: **ארעא.** דבגין מיניהו שאכרה מרובה ואינה מרקבת ומשיחה מעכבים הבעל יכול לומר דבר שפירותיו מרובים אני חפץ וכן אם בא הוא ליקח בית יכולה היא לומר אני רוצה בדבר שהוא כלה והולך והקרן מתמעט: **בתי.** שכרן מרובה מדיקלי שהן עשויין ליבש: **דיקלי.** תמרים: **אילני.** שאר אילנות: **אגא.** יער לחתוך עצים: **ורדפא.** אילנות של עוזרדין ולא היו פריין חשוב להן וקוצלין אותן לעצים: **ופירא דכווי.** תפילה של דגים שקורין ווייי"ר: **אמרי לה פירא.** אם נפלו לה בירושה קלילת העצים ודגים שבתפילה הוא פריין והקרקע הוא קרן: **ואמרי לה.** כולהו הוי קרנא הואיל והעצים והדגים כליס והכל ימכר מיד וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: אין אין גזעו מחליף[ו]: **ולד**

עשאום בנכסים שאינם ידועים **ואליבא דר"ש.** פסק ר"ח כר"ש בנכסים שאינם ידועין וכן נראה מדקאמר ואליבא דר"ש משמע דכל הני דסבירא להו שטר מברחה לא קנה סבירא להו כר"ש דאי בעי למימר דתקינו רבנן משום תקנת מברחה כמו שאומר ר"ש בנכסים שאינן ידועין ואפי' רבנן דר"ש מודו בה ולעולם לית הילכתא כוותיה א"כ הל"ל עשאום בנכסים שאין ידועים לבעל אליבא דר"ש בלא וי"ו דהוה משמע דכי היכי דנכסים שאינם ידועים לא משתעבדי לבעל אליבא דר"ש ה"נ מברחה לכ"ע ומדקאמר ואליבא דר"ש משמע דוקא לר"ש משום דע"י הברחה הוו נכסים שאינם ידועים וכבר בא מעשה שטר מברח נכסיו לפני ר"מ שרצה לגזות ורצה שלא ישתעבדו נכסיו לבעל חוב וגם שטר מברח נכסיו שלא ישתעבדו נכסיו לכתובת אשתו ואמר ר"מ שהשטר קיים ומגבינן ביה דדוקא הכא דהוי מברחה דלא קני להו בעל ו) דהוו נכסים שאין ידועים אמרינן דודאי להברחה נתכוון אבל במעשים אלו דאי לא הוי קני לוקח הויא קני להו ב"מ והאשה וכיון דבהכי לא הוי מוברח אית לן למימר דלמתנה גמורה איכון: **דקלי ואילני דקלי.** היינו כפי' ר"ת

בהמוכר את הספינה (ב"מ דף פב. ותס:) דדקלים מתקיימין הרבה ולא כרשב"ם דפי' התם דאין מתקיימין יותר מד' וה' שנים גבי הא דאמר רב זביד דקנ אין לו גזע: **אילני וגופני אילני.** משמע דגופני גריעי מאילני וכ"ש מדקלי דעדיפי מאילני ותקשה דאמרינן בהחובל (ב"ק דף לב. ותס) אריסיה דשמואל אייתי ליה תמרי טעמינהו טעמא דחמרא אמר קא מכחשי בגופנא כולי האי (ז) א"ל לאמר אייתי לי מקורייהו משמע דגופני עדיפי מדקלי וי"ל דדקלי עדיפי בזה שאין צריך להוציא עליהם כלום כדי לתקנן אבל גפנים צריכין יציאה מרובה לזמר ולתקן הכרם דאם לא כן מתקלקל ומי שיכול לטרוח לעובדם ולשמרם כראוי יש בהן ריוח גדול: **כללא דמלתא.** ר"ח גריס גזעו מחליף קרנא אין גזעו מחליף פי' דבר שאוכל הפירות והקרן מתקייים זהו קרנא ואין מוכרין אותו ליקח ממנו קרקע ודבר שהוא כלה שאין גזעו מחליף הוי כאילו נפלו לה פירות וילקח בהן קרקע ולפ"ז אמרי לה פירא הוא דקאמרי להאי כללא דהא אגא זרדתא ופירא דכווי אין גזעו מחליף כדפי' בקונטרס וקשה לרשב"ם דמשמע דאמרי לה קרנא קאמרי להאי כללא מדלא נקט אמרי לה פירא לבסוף ועוד דאמר רב נחמן לקמן עיילא ליה גלימא פירא הוי מיכסי ביה כו' הל"ל קרנא הוי ועוד דל"כ הא דקתני ח) פיר גפרית ומחפורת של גריף ר"מ אומר קרן הוי נמי ט) פירות דחשיב כקרן המתקיים והבעל אוכל פירות וא"כ קשיא דר"מ אדר"מ דהא קתני במתניתין דלר"מ פירות מחוברין שמין אותם כמה הן יפין וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וגריפת ולריף לא גריעי מפירות מחוברין ועוד דהשתא הוי ר"נ כר"מ ונראה כפי' הקונטו' ור"ת גרס כר"מ ומפרש דלאו בנפלו לה פליגי אם יכמכרם אם לאו דהא קאי אהא דקאמר פשיטא ארעא ובתי ארעא דאיירי בנפלו לה כספים ואהא קאי פלוגתייהו ומפרש דאם נפלו לה כספים ורוצה הבעל לקנות בהם אגא זרדתא ופירא דכווי וכן משמע מתוך פירוש ר"מ דמפרש גזעו מחליף קרנא כו' הלכך היכא דקתני

אתאי לקמיה דרב נחמן קרעיה ר"נ לשטרא אזל רב ענן לקמיה דמר עוקבא א"ל חזי מר נחמן חקלאה היכי מקרע שטרי דאינשי א"ל אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה א"ל הכי והכי הוה א"ל שטר מברחת קא אמרת הכי א"ר חנילאי בר אידי אמר שמואל מורה הוראה אני [א]אם יבא שטר מברחת לידי אקרענו א"ל רבא לרב נחמן טעמא מאי דלא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריני ה"מ לאחריני אבל לברתה יהיבא אפ"ה במקום ברתה נפשה עדיפא לה מיתיבי [ב]הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כיצד היא עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכ"א רצה מצחק בה עד [ג]שתכתוב לו מהיום ולכשארצה טעמא דכתבה ליה הכי הא לא כתבה ליה הכי קנגהי לוקח א"ר זירא לא קשיא [ד]הא בבולה הא במקצתה ואי לא קנגהי לוקח ניקנינהו בעל אמר אביי עשאום בנכסים שאין ידועין לבעל ואליבא דר"ש: **מתני'** [ה]נפלו לה כספים ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות התלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות [ו][פירות] המחוברים בקרקע א"ר מאיר שמין אותה כמה היא יפה בפירות וכמה היא יפה בלא פירות ומותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות [ז]וחכ"א המחוברים לקרקע שלו והתלושין מן הקרקע שלה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות ר"ש אומר מקום שיפה כחו בכניסתה הורע כחו ביציאתה מקום שהורע כחו בכניסתה יפה כחו ביציאתה כיצד פירות המחוברים לקרקע בכניסתה שלו וביציאתה שלה והתלושין מן הקרקע בכניסתה שלה וביציאתה שלו: **גמ'** [ח]פשיטא ארעא ובתי ארעא בתי דיקלי ואילני דיקלי אילני וגופני אילני אבא זרדתא ופירא דכווי אמרי לה פירא ואמרי לה קרנא [ט]כללא דמילתא גזעו מחליף פירא אין גזעו מחליף קרנא א"ר זירא א"ר אושעיא אמר ר' יאני ואמרי לה אמר ר' אבא א"ר אושעיא א"ר יאני הגונב ולד

ד א ב ג מיי' פכ"ג מהל' מישות הלכ' ט ופ"ו מהל' זכייה הל' יב סמג לאוין פל טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ז

ה ד מיי' פכ"ג מהל' מישות הל' כא טוש"ע שם סי' פה סעיף יג:

ו ה מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף טו:

ז ו ז מיי' שם הל' לג טוש"ע שם סעיף יג:

לעזי רש"י

ויוייר [ויביי"ר]. בריכת דגים.

תוספות ריד"ר (המשך)

לר"נ ואי קשה אדמותבי' לי' מרבנן תסיי"ג מרשב"ג דאמר רבה בב"ח אר"י ב"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הל' וכו'. תשובה. הא אמרן בפירקין דלעיל תרי אמוראי אליבא דר"י ואפילו לרבא נמי דוקא במשנתנו קאמר אבל לא בברייתא והלכך בברייתא אהדדיהן לכללא יחיד ורבים הלכה כרבים. א"ר זירא ל"ק הא לכולן והא במקצתן. פי' מאי דאמרי רבנן דקנה מקבל מתנה זהו במקצתן דכיון דשייירא לנפשה בכל לב יהבה לי' והא דאר"נ לא קנה זהו בכל נכסיה. דכיון דלא שייירא לנפשה מידי בודאי אמרי' ל"ש איניש נפשיה ויהיב לאחריני וזהכי אמרי' בפרק מ"ש חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ומברחת חדא מנייהו. ומקשה ואי לא קנגהו לוקח ליקנינהו בעל. פי' כיון שמתנת הברחה בטלה א"כ יקנה הבעל נכסים וראכל פירות בחיי. ואם מתה יירשנה. אמר אביי עשאוה כנכסים שאין ידועין לבעל ואליבא דר"ש. פי' כי היכי דאמר ר"ש בנכסים שנפלו לה במד"ה מפני שאין רשותן של בעל עליהן הן של אשה ואין לו זכות עליהם ה"נ אמרי' הכא באלו הנכסים שכיון שרואה הבעל שנתנה נכסים במתנה מתיאש מהן ואין לו שום זכות עליהן ומכאן מוכח שמקבל המתנה לא זכה בהן לא בחיי' ולא לא"מ. אלא כל מתנתה בטלה וה"ה של אשה בחייה ובמותה ליורשי' ומ"ה מקשה לקנינהו בעל וגם מדמה אותם לנכסים שאין ידועים שהן של אשה לכל דבר למוכרן ומכרה קיים ולא כמ"ש למעלה. וכתב ר"ח ור"י ז"ל ש"מ דהל' כר"ש. ואדרבה מדקאמר ואליבא דר"ש משמע שאין הל' כמותו וה"ק מ"ה לא קנה הבעל נכסי המברחת דכי היכי דאר"ש בנכסים שאין ידועים לבעל דבעל מתיאש ולא קנאם ה"נ אמור רבנן בנכסי המברחת. ואע"ג דפליגי בנכסים שאין ידועים התם מפני שלא ידע בהן ואין יאושו יאוש שאילו היה יודע לא היה מתיאש אבל כשהוא רואה שנותנתן לאחר מתיאש מהן יאוש גמור. ומ"ה לא קנאם לעולם ולעולם בנכסים שאין ידועים לא פסק אביי הל' כר"ש. אלא הדרינא לכללא יחיד ורבים הל' כרבים ואין לחלק בין ידועים לשאינן ידועים ובכלל אם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות (והרב

עין משפט נר מצוה

פסק הלכה כר"ש): **מתני'** נפלו לה כספים. ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. פירות תלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות והמחוברים לקרקע אר"מ שמין אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות והמותר ילקח בהן קרקע והוא יאכל פירות וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו והתלושין שלה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות רש"א מקום שיפה כחה בכניסתה הורע כחה ביציאתה ומקום שיפה כחו ביציאתה הורע כחו בכניסתה כיצד פירות המחוברין לקרקע בכניסתה שלו וביציאתה שלה ותלושים ביציאתה שלו ובכניסתה שלה. פי' אם נפלה לה כספים לא יאמר הבעל אישתכר בהן וחשכר שלו והקרן קיים לאשה שמא יכלו. וכן פירות התלושין לא [יאכלום אלא] ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירותי'. ואם נפלו לה פירות מחוברין לקרקע כגון שדה זרוע או אילנות טעונין פירות היה אומר ר"מ מה שיגדלו הפירות מכאן ואילך הוא ברשות הבעל והן שלו. אבל מה שגדלו כבר קודם שיזכה בהן הוא של (בעל) האשה. והאיך עושים. שמין השדה כמה היא יפה

ליה. מיתיבי הרוצה שתבריח נכסי' מבעלה כיצד היא עושה כותבת שטר פסים לאחר דברי רשב"ג פי' מפיסת אדם אחר שלא יזכה במתנתה וכותבת לו מתנה על נכסים. והועילה מתנה זו להבריחם מבעלה ומקבל המתנה לא קנה (והרב חולק בזה ואומר שאינה מפיסת אותו אלא כותבת לו שטר בסתם ואינה מגלה לו דעתה כלל שהיא מתנה בטלה). וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתוב מהיום לכשארצה. פי' אם רצה המקבל מתנה שהבטיחה שלא יחזיק בנכסי' משחק בה כיון שעשתה לו שטר מתנה בסתם ואם היא רוצה להבריח ולא יזכה בה המקבל תכתוב לו כך כל נכסיי נתונים לך מהיום ועד זמן שארצה דמשמע כ"ז שארצה אבטל אותו ובכה"ג מהני לי' שאם יבא הבעל לזכות בהן היא תאמר אני רוצה שיזכה בעל המתנה ואם תתאלמן או תתגרש תאמר לו שוב איני רוצה שהתא מתנתך קיימת ולוקחת אותם: טעמא דכתבה לי' הכי הא לא כתבה לי' הכי קנהו לוקח. פי' אם היתה מתנה בסתם קנה המקבל מתנה שמתנה גמורה היא וקשה

ו) ל"ל ועוד ראיה מהא דאמרינן בב"ב (דף קנ"ו) דאמרינן דרב זוטרא כו'. ג) וכ"מ בתוס' ב"ב (דף קנ"ו) ד"ה גליא.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אינני וכו'. האי למתר כל"ל ותיבת א"ל נמחק:

תוספות ריד"ר

א"ל רבא לר"נ טעמא מאי דלא שביק איניש נפשי' ויהיב לאחריני. מה אנו צריכים לזה הטעם ה"ה גילתה דעתה שלא להקנות' בק"ג נתנתה לה. ותו דלקמן מפליגינן בין כלם למקצתם שמקצתם קנה המקבל ולמה קנה כיון שגילה דעתו שאינו מתכוין אלא להבריח. א"ו בסתם הי' המעשה ולא אמרה לעדים שום דבר בשעת המתנה אלא סתם דעתה אנו אומדים שלא נתכוונה כ"א להבריח ב) אמ' דרב זוטרא בר טביומי כתבתנהו נכסה למר זוטרא בנה אמרה דבעינא אנסובה הוא והא אינסיבא א"ל ר"ה ברי' דר"י משום דאתיתו ממולאי אמריתי מילי ממולאיתא אפילו למ"ד (מכרתן) [מברחת] קני ה"מ דלא גליא דעתי' הכא הא גליא דעתה אלמא מאי דאמרי' הכא (במוכרתן) [במברחת] לא מיירי אלא היכא דלא גליא דעתא אלא בסתמא הוא דאמרינן גליא דעתא הכי. וג"ל שט"ס הוא וכך צ"ל בפירוש המורה. ולא הודיעם לעדים והשמיט הסופר תיבת ולא: לסוף אינסיבה ואיגרשה אתאי לקמיה דר"נ קרעא ר"נ לשטרא. פי' שביטל שטרא ואמר לא קנתה שלא נתכוונה כ"א להבריח ולא להקנותם ק"ג והחזיר הנכסים לאמה. ג) ר"ל דוקא היכא דאינסיבה ואיגרשה הויא בטלה והדרי לה נכסי כדאמרינן דלא שביק איניש נפשי' ויהיב לאחריני אבל היכא דמתה ובעודה תחת בעלה נמי הבת אוכלת הפירות דהאי אומדנא לא עבדי' לי' אלא היכא דמיגרשא דל"ל מידי אבל היכא דיתבי תחת בעלה ואית לה מזוני ופרנסה מבעלה לא דהא במקצת נכסים מ"ה מתנתה קיימת דכיון דשיירא לנפשה סמכא בהאי שיורא כ"ש הכא דקיימא תחת בעלה ד) (עיין בהל' שחזר הגאון מהאי סברא). אזל ר"ע לקמי' דמ"ע א"ל חזי מר נחמן חקלאה היכי מקרע שטרא דאנשי. א"ל אימא לי איזי גופיה דעובדא היכי הוה א"ל הכי והכי הוה א"ל שטר מברחת קאמרת הכי א"ר חנילאי בר אידי אמר שמואל אנא מורה הוראה אנא. פי' שקיבל רשות מריש גלותא. ואם יבא לידי שטר מברחת אקרענו א"ל רבא לר"נ טעמא מאי לא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריני (א"ל) ה"מ לאחריני אבל לברתה יהבה אפ"ה במקום (נפשה) [ברתה] נפשה עדיפא

ו) ל"ל ומ"ה לא קנאם לעולם ולעולם בנכסים שאין ידועים לא פסק אביי הל' כר"ש. אלא הדרינא לכללא יחיד ורבים הל' כרבים ואין לחלק בין ידועים לשאינן ידועים ובכלל אם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות (והרב